

Skötselplan för Nationalstadsparken.

Sammanfattning

Detta förslag på skötselplan för Nationalstadsparken (NSP) omfattar området i Solna kommun från Sörentorp i norr, Ulriksdal, Bergshamra, Stocksundstorp, Brunnsvikenområdet med Haga. I Stockholms stad ligger Norra och Södra Djurgården, Vetenskapsstaden, Storängsbotten, Gärdet, Kaknäsområdet, Bellevueområdet, Beckholmen, Skeppsholmen och Kastellholmen i Nationalstadsparken. Till Lidingö kommun hör slutligen Fjäderholmarna i SO.

Beslut togs i riksdagen 1994 enligt naturresurslagen NRL 3 kap. 7 § att inrätta en nationalstadspark enligt följande:

”Området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården är en nationalstadspark. Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas”

Skötselplanens syfte är således att skydda, vårda och utveckla de värden som finns i NSP. Värdena som i första hand skall utvecklas är de kulturhistoriska värdena, värdena för den biologiska mångfalden och de upplevelsevärden och rekreativa värden som finns inom NSP. Hela området ska ses som en helhet med naturmiljö, kulturhistoriskt intressanta byggnader och parkmiljöer vilka tillsammans bildar en harmonisk helhet. Nationalstadsparken skall vara en folkpark med möjligheter till såväl naturkontakt, friluftaktiviteter som upplevelser i form av tillfälliga evenemang och intresseväckande målpunkter som museer, nöjesplatser eller bara avkopplande miljöer för promenader eller utflykter. Det är många intressen som skall tillgodoses utan att intressena skall komma i konflikt med varandra. Skötselplanen syftar till att konkretisera de värden som finns i de olika delområdena i NSP och också peka på vilka värden som bör få företräde framför andra intressen i olika områden. Den historiska markanvändningen från medeltid till våra dagar har varit mycket betydelsefull vid bedömningen även av dagens markanvändning. Spåren av tidigare epokers markanvändning och bebyggelse ska synliggöras i planen. Det har dessutom utvecklas folkliga traditioner hur olika intressen tillgodosetts i parken som ligger till grund för skötselplanen. Området är så pass stort så att väldigt många intressen kan samsas och utvecklas inom parken. Området är dock mycket störningskänsligt och beroende av omgivande aktiviteter som t.ex. bebyggelseplaner, trafik, buller, avgaser, visuella sammanhang och spridningsbiologiska sammanhang och också möjligheter till sammanlänkning med Stor-Stockholms övriga grönstruktur. Dessa strukturfrågor är intimt förknippat med kommunernas översiktsplanarbete och berörs endast i någon mån i skötselplanen.

Skötselplanen inriktas också på att utveckla de pedagogiska värdena i parken och ett kretsloppstänkande med hushållning av naturresurser.

I detta förslag till skötselplan har stor vikt lagts på att formulera långsiktiga mål för varje områdes utveckling. Naturen genomgår hela tiden successionsförlopp och olika störningsregimer kan långsiktigt förändra karaktären på områdena. Detta måste skötselåtgärderna anpassas för.

En målsättning med skötselplanen är också att skötselplanen ständigt ska kunna utvecklas med hänsyn till den kunskap som framkommer genom årens lopp. Därför föreslås ett organiserat miljöövervakningsprogram som hela tiden kan utvärdera de metoder som tillämpas i NSP för skydd och vård.

Till grund för skötselplanen ligger de mål och riktlinjer som utarbetats av länsstyrelsen i samråd med intresseorganisationer, markförvaltare och myndigheter 1999.

”Nationalstadsparken – mål och riktlinjer för skötsel av park och natur.”

Som grund för bedömning av de kulturhistoriska värdena ligger bl.a. de inventeringar som gjorts av bebyggelse och park av Stadsmuseet och Solna kommun.

För att beskriva de kulturhistoriska värdena, de historiska landskapen, den biologiska mångfalden och alla värden området har som ”folkpark” finns en rikhaltig litteratur. Se litteraturlista. En stor mängd experter har varit involverade i arbetet med skötselplanen. Dessa expertbidrag har kunnat visa på värden, sammanhang och gett riktlinjer till skötselåtgärder som inarbetats i skötselplanens texter.

Skötselplanen har delats in s.k. **storområden** (totalt 26 områden) som bildar naturliga delområden i NSP med specifik karaktär. För varje storområde har långsiktiga övergripande mål formulerats och här har klargjorts vilka intressen som därmed i första hand skall tillgodoses. Det innebär dock oftast att många intressen kan tillgodoses samtidigt och tom samverka till att stärka värdena i området.

Följande storområden utvecklas efter följande målsättning (se utförligare i skötselplanen)

1. **Sörentorp.** Mål är att även i framtiden fungera som Polishögskolans utbildningsområde. De barrskogar och lundpartier som finns intill Edsviken skall vara tillgängliga för allmänheten som friluftsområde.
2. **Ulriksdal norr om parken.** Mål är att detta område utvecklas som ett hagmarksartat område dominerat av ekdungar och öppna fält runt den relativt nyanlagda kyrkogården. Här finns en stor potential för att området kan utvecklas till ett attraktivt friluftsområde med hög biologisk mångfald.
3. **Ulriksdals slottspark.** De kulturhistoriska värdena med slottet i centrum är av riksintresse. Slottet, Confidencen, värdshuset, kapellet m.fl. byggnader och park med ideal från olika tidsepoker bildar en helhet. Alléer, ädellövträdbestånd inramar området i grönska. Igelbäcken rinner genom parkområdet och mynnar i Edsviken intill slottet. Denna del av Igelbäcken har stora biologiska värden med bl.a. lekmiljöer för den rödlistade fisken grönling.
4. **Ulriksdalsskogen.** Mål är att bevara och utveckla den biologiska mångfalden genom att bevara den gamla grova tallskogen och granskogen i nordsluttningarna. Området bör ej bli mer tillgängligt för allmänheten.
5. **Storområden runt Brunnsviken med Bergshamra, Annelund - Frösunda, Haga, Bellevue, Roslagstull – Albano, Vetenskapsstaden.** Hela området präglas av de parkideal som grundades på Gustav III:s tid och bör ses som en sammanhållen helhet med Brunnsviken i centrum. Här finns det engelska parkidealet väl representerat i Haga, Bellevue, Tivoliområdet och Frescati. Mål är att bevara den kulturhistoriska bebyggelsen och dess samband med park och naturmiljö. Områdets stora värden som utflyktsmål för allmänheten skall tillvaratas.
6. **Norra Djurgårdens öppna fält, ekbackar och skogar.** Den biologiska mångfalden skall främst säkerställas genom att vårda de gamla ekbestånden och hålla de öppna

- markerna i hävd med slätter och betesdjur. Området skall i första hand fungera som naturpedagogiskt utflyktsmål. Våtmarkernas biologiska mångfald skall säkerställas.
7. **Lill-Jansskogen.** Områdets skogar skall i första hand tillgodose friluftslivets behov av skogar för motion m.m. friluftsliv.
 8. **Storängsområdet och Gärdet.** Mål är att området ska fungera som en viktig spridningskorridor och länk mellan Nationalstadsparkens norra och södra delar. Träd och buskbestånden i bostadsområdena skall bevaras och utvecklas.
 9. **Ladugårdsgärdet.** Ska förbli ett stort öppet slitagetåligt fält för motion och för ytkrävande tillfälliga evenemang.
 10. **Kaknäsområdet.** Mål är att området utvecklas till ett attraktivt ädellövdominerat område för utflykter med en mosaik av öppna ängsmarker och halvöppna backar och mer slutna skogsbestånd. Båtlivets intressen (marina och båtuppläggningsplats) tas till vara vid Hunduddenområdet.
 11. **Södra Djurgården.** Mål är att detta område även i framtiden skall bli det mest attraktiva området för promenader och utflykter i Stockholm med intresseväckande utsikter över staden och strandkontakter, tillgång till intressanta målpunkter som restauranger, nöjesplatser och museer. Den biologiska mångfalden tas tillvara främst genom vård av det unika ekbeståndet.
 12. **Beckholmen, Kastellholmen och Skeppsholmen.** Dessa områden består till allra störta delen av bebyggelse med anknytning till marin verksamhet. Målet är att bevara och förstärka de marint anknutna funktionerna och tillgängliggöra området med publika verksamheter som museer eller andra institutioner öppna för allmänheten.
 13. **Fjäderholmarna.** Skall utgöra ett viktigt utflyktsmål för sol, bad och rekreation. På de mindre öarna Ängsholmen, Rövarns holme och Libertas bör häckande sjöfågel få en fristad.

NSP är också indelad i mycket mindre områden (totalt 145 områden) – s.k. **skötselområden** – som beskriver en eller flera biotoper som kräver särskilda mål beträffande hur vegetationen skall utvecklas i framtiden. Ofta anges olika ambitionsnivåer för hur skötselåtgärder kan utvecklas.

För skötselområdena beskrivs främst de biologiskt värdefulla biotoperna och de åtgärder som på kortare eller längre sikt kan bidra till att biotoper för djur och växter bibehålls eller utvecklas positivt. Exempel på åtgärder som föreslås är röjningar och gallringar i skogsbestånd, slätter eller bete i öppna eller hagmarksartade partier. Biotoper som särskilt värnas är bestånden med gamla ekar, slutna ädellövrika partier, våtmarker, äldre flerskiktade barrskogar, artrika torrbackar.

För friluftslivet uppmärksammas särskilt attraktiva målpunkter, framkomligheten i terrängen eller utmed stigar och vägar, tillgängligheten genom närhet till kommunikationer, handikappsanpassning, information m.m.

Förutom föreliggande förslag på skötselplan finns ett stort material om hur finparkerna ska skötas, en skogsbeståndsinventering med uppgifter om särskilt värdefull träd såsom gamla ekar, gamla grova träd i övrigt, död ved m.m., samt särskilda skötselprojekt för vissa våtmarker. Det finns också ett stort material som anger specifika lokaler för djur och växter som man bör ta särskild hänsyn till.

Slutligen finns också ett mycket rikhaltigt bildarkiv som mer i detalj kan illustrera de åtgärder som krävs både generellt eller specifikt för ett visst område.